

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum spes sit in beatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

motus appetitiuus ex amore puenit aliquo, quo scilicet aliquis amat bonum expectatum. Sed non omnis spes puenit a charitate, sed solum motus spei formata, qua scilicet aliquis sperat bonum a Deo, ut ab amico.

AD TERTIUM Dicendum, quod Magister loquitur de spe formata, quam naturaliter precedit charitas, & merita ex charitate causata.

Super questionis de essentia articuli primi

QVAESTIO XVIII.

De subiecto spei, in quatuor articulos diuisa.

IN articulo primo, in responsione ad secundum, dubium occurrit circa distinctionem istorum actuum in uoluntate, scilicet diligere, & sperare. Et est ratio dubii, quia superius in 1.2. q. 48. dictum est, quod licet isti actus in appetitu sensitivo sint diuersi, in uoluntate tamen coincidunt. Hic autem manifeste dicitur, quod in uoluntate alius actus est sperare, & alius diligere.

Ad hoc dicitur, quod cum identitas, uel distinctio huiusmodi actuum in uoluntate ambigua sit, nec commentariis super prima parte opinatum, nec uacans nunc moralibus, intendam morari in hac narratione speculatione, dici potest, quod aliud est loqui de distinctione inter diligere, & sperare, de qua hic est sermo, & aliud de distinctione eorundem ab actibus uoluntatis ibidem numeratis. Lulle intendere &c. de qua ibi fuit sermo. Secundum illam uiam dicitur, quod hi actus sunt unius speciei substantialis, in esse nature, diuersim autem specierum accidentalium, sicut homo albus, & Aethiops. Diligere enim significat uelle bonum alicui: sperare autem uelle bonum arduum possibile sibi. Apparentionibus, quod eadem est substantialis ratio actus, uelle diuersae autem eius conditiones, uidentur in quod diuersimode ad bonum tendunt. Et hoc sufficere uidetur litera huic. Iuxta uiam autem alteram, scilicet multiplicatam actus uoluntatis secundum multitudinem passionum undecim, quae sunt in ap-

li. 14. c. 7. & 6. 10. 7.

1. 2. q. 49. & 7. 4. art. 7. & 7. 4. art. 1.

sup. q. 4. art. 1.

sup. q. 4. art. 1.

DEINDE considerandum est de subiecto spei. ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

PRIMO, Vtrum uirtus spei sit in uoluntate sicut in subiecto.

SECUNDO, Vtrum sit in beatis.

TERCIO, Vtrum sit in damnatis.

QUARTO, Vtrum in uiuatoribus habeat certitudinem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum spes sit in uoluntate sicut in subiecto.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod spes non sit in uoluntate sicut in subiecto. Spei enim obiectum est bonum arduum, ut supra dictum est: arduum autem non est obiectum uoluntatis, sed irascibilis: ergo spes non est in uoluntate, sed in irascibili.

PRATEREA, ad quod unum sufficit, superflue apponitur aliud: sed ad perficiendum potentiam uoluntatis sufficit charitas, quae est perfectissima uirtutum: ergo spes non est in uoluntate.

PRATEREA, uoluntate non potest simul esse in duobus actibus, sicut intellectus non potest simul multa intelligere: sed ad spei simul potest esse cum actu charitatis. Ergo, cum actus charitatis manifeste pertinet ad uoluntatem, actus spei non pertinet ad ipsam: sic ergo spes non est in uoluntate.

SED CONTRA. Anima non est capax Dei, nisi secundum memoriam, in qua est memoria, intelligentia, & uoluntas, ut patet per Augustinum in libro de Trinitate. sed spes est uirtus theologica habens Deum pro obiecto, cum ergo non sit neque in memoria, neque in intelligentia, quae pertinet ad uim cognoscitiuam, relinquatur quod sit in uoluntate sicut in subiecto.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex praedictis patet, habitus patet cognoscuntur. Actus autem spei est quidam motus appetitiuus partit, cum sit eius obiectum bonum. Cum autem sit duplex appetitus in homine, scilicet appetitus sensitiuus,

qui diuiditur per irascibilem, & concupiscibilem: & appetitus intellectiuus, qui dicitur uoluntas, ut in 1. habitum est, illi modus, qui sunt in appetitu inferiori sunt cum passione, in superiori autem sine passione, ut ex supra dictis patet. Actus autem uirtutis spei non potest pertinere ad appetitum sensitiuum, quia bonum quod est obiectum principale huius uirtutis, non est aliquid bonum sensibile, sed bonum diuinum. Et ideo spes est in appetitu superiori, qui dicitur uoluntas, sicut in subiecto: non autem in appetitu inferiori, ad quem pertinet irascibilis.

AD PRIMUM ergo dicendum quod irascibilis obiectum est ordinum sensibile: obiectum autem uirtutis spei est arduum intelligibile, uel potius supra intellectum existens.

AD II. Dicendum, quod charitas sufficienter perficit uoluntatem quantum ad unum actum, quod est diligere. Requiritur autem alia uirtus ad perficiendum ipsam alium actum eius, qui est sperare. AD III. Dicendum, quod motus spei, & motus charitatis habent ordinem ad inuicem, ut ex supra dictis patet. Unde nihil prohibet utrumque motum simul esse unius potentiae: sicut & intellectus potest simul multa intelligere ad inuicem ordinata, ut in primo habitum est.

ARTICVLVS II.

Vtrum spes sit in beatis.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod spes sit in beatis. Christus enim a principio suae conceptionis fuit perfectus comprehensor: sed ipse habuit spei, cum eius persona dicitur in Psalmo. In te domine speraui, ut glo. exponit, ergo in beatis potest esse spes.

PRATEREA. Sicut adeptio beatitudinis est quoddam bonum arduum, ita actio eius continuatio: sed homines antequam beatitudinem adipsentur, habent spem de beatitudinis adeptione: ergo postquam sunt beatitudinem adepti, possunt sperare beatitudinis continuationem.

PRATEREA. Per uirtutem spei potest aliquis beatitudinem sperare non solum sibi, sed etiam aliis, ut supra dictum est: sed beati qui sunt in patria, sperant beatitudinem aliis, alioquin non rogarent pro eis: ergo spes potest esse spes.

PRATEREA. Ad beatitudinem Sanctorum solum gloria aeterna, sed etiam gloria corporalis, qui sunt in patria expectant actum corporis, ut patet per Apoc. 6. & 12. super gloriam ergo spes potest esse in beatis.

Super questionis de essentia articuli primi

Super questionis de essentia articuli primi

Super questionis de essentia articuli primi

Super questionis de essentia articuli primi

Super questionis de essentia articuli primi

SED CONTRA est, qd' Apost. A dicit ad Rom. 8. Quod uidet q's, quid sperat? sed beati fruuntur Dei uisione: ergo in eis spes locū non habet.

RESPON. Dicendū, q' subtra- cto eo, quod dat speciei rei, resol- uitur species, & res nō pōt eadē remanere: sicut remota forma corporis naturalis non remanet idem secundum speciem. Spes autē recipit speciem a suo obiecto prin- cipali, sicut & cetera uirtutes, ut ex supradictis * patet. Obiectum autē principale eius est beatitudo aeterna, s'm qd' est possibilis habe- ri ex auxilio diuino, ut supra di- ctū est. Quia ergo bonū arduum possibile non cadit sub ratione spei, nisi s'm q' est futurum: ideo cum beatitudo iā non fuerit futu- ra, sed p'sens, non potest ibi esse uirtus spei. Et ideo spes, q' sicut & fides, euacuatur in patria, & neu- trum eorum in beatis esse potest.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q' Christ' est cōprehēsor, & per consequēs beatus quantum ad diuinam fruitionē, erat tñ simul uiator, quantum ad passibilitatē naturā, quam adhuc gerebat: & ideo gloriam impassibilitatis & immortalitatis sperare potuit, nō tñ ita, quod haberet uirtutē spei, quae nō respicit gloriā corporis, sicut principale obiectum, sed po- tius fruitionem diuinam.

AD SECUNDVM dicendū, q' beatitudo sanctorū dī uita aeterna per hoc, quod Deo fruunt, efficiunt quodāmodo participes aeternitatis diuinæ. q' excedit om- ne tēpus. Et ita cōtinuatio beati- tudinis nō diuersificat per p'sens, prateritum, & futurū: & ideo bea- ti non hnt spem de continuatio- ne beatitudinis, sed hnt ipsam re- quia non est ibi ratio futuri.

AD TERTIVM dicēdū, q' durā te uirtute spei, cadē spe aliq's spe- rat beatitudinē sibi, & aliis: sed euacuata spe in beatis, s'm quā spe- rabant sibi beatitudinē, sperāt quidem aliis beatitudinē, sed nō uirtute spei, sed magis ex amore charitatis. Sicut etiam qui habet charitatem Dei, eadem charitate diligit proximū: & tñ aliquis pōt diligere proximū nō hēns uirtutē charitatis, sed alio quodā amore.

AD QVARTVM dicendū, quod cum spes sit uirtus theolo- gica habens Deum pro obiecto, principale obiectum spei est glo- ria animæ, quae in fruitione diui- na cōsistit, non autē gloria corpo- ris. Gloria ē corporis, et si habeat rōnē ardui per cōparationē ad na- turā humanā, non habet tamen

rationem ardui habenti gloriam animæ, tum quia gloria corporis est minimum quiddam in com- paratione ad gloriam animæ: tum etiam quia habens gloriam ani- mæ, habet iam sufficēter causam gloriæ corporis.

ARTICVLVS III.

Utrum spes sit in damnatis.

AD TERTIVM sic procedi- tur. Videtur, q' in damnatis sit spes. Diabolus n. est damnatus, & princeps damnatorum, secun- dum illud Matt. 25. Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius: sed dia- bolus habet spem, secundum il- lud Iob. 40. Ecce spes eius frustra- bitur eum, ergo uidetur quod dā- nati habeant spem.

¶ 2. Præ. Sicut fides est formata & informis, ita & spes: sed fides in- formis pōt esse in demonibus, & damnatis, scdm illud Iacob. 2. De- mones credunt, & cōtremiscunt, ergo uidetur quod etiam spes in- formis potest esse in damnatis.

¶ 3. Præ. Nulli hominū post mor- tē accrescit meritū, uel demeritū, qd' in uita non habuit, secundum illud Eccl. 11. Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit: sed multi, qui damnantur, habuerunt in hac uita spem, numq' desperantes, ergo etiam in futura uita spem habebunt.

SED CONTRA est, q' spes cau- sat gaudium, secundum illud Ro.

12. Spe gaudentes: ed damnati non sunt in gaudio, sed in dolore & luctu, secundum illud Ier. 65. Serui mei laudabunt p' exultatione cordis, & uos clama- bitis p' dolore cordis, & p' contritione spiritus ululabitis, ergo spes non est in damnatis.

RESPON. dicēdū, q' sicut de rōne beatitudinis ē, ut in ea qetēs uolūtas: ita de rōne pēnæ est, ut id qd' p' pēna infligitur, uoluntati repugnet. Nō aut pōt uolūtatē qetere, uel ei repugnare, qd' ignorat. Et iō Augu- * dicit sup. Gen. ad literā, q' angeli pfecte beati cē nō poterāt i primo statu añ cōfirmationē, uel lapsū, cū nō eēt p'scīi sui euentus. Reqrif. n. ad perfectā & uerā beatitudinē, ut aliquis certus sit de sua beatitu- dinis perpetuitate, aliq'n uolūtas nō quietaretur. Si militet cū p'pctuitas dānationis pertineat ad pēnā dānatorū, nō uere haberet rōnē pēnæ, nisi uolunta- ti repugnaret, qd' eē nō posset, si p'pctuitatē suā dāna- tiōis ignoraret. Et iō ad cōdōnē miseriē dānatorū p'tinet, ut ipsi sciāt, q' nullo mō pnt dānationē euade- re, & ad beatitudinē puenire. Vñ dī Iob 15. Non cred- dit, q' reuerti possit de tenebris ad lucē. Vñ patet, q' non pnt apprehēdere beatitudinē, ut bonum possi- bile, sicut nec beati ut bonum futurum: & iō neq' in beatis, neq' in dānatis est spes: sed in uiatoribus siue sint in uita ista, siue i purgatorio, pōt eē spes, q' a vtro- biq' apprehēdunt beatitudinē ut futurum possibile.

AD PRIMVM ergo dicēdū, quod sicut * Greg. dicit 33. Mora. hoc dicitur de diabolo secundum mēbra eius, quorū spes annullabit. Vel si intelliga- Secunda Secundæ S. Thomæ. F 4 tur

sum. Nec obstat, q' en- tia rōnis sūt hmoi de nominatiōe cōdōnes. Hēnt. n. reales causas, quib. repugnāt aliæ reales cā, in eodem, ex quib' redundat oppositæ denomina- tiones in obiectis. V. g. In obiecto fidei & spei, nō uideri, e cōdō denominatiua tantū: sed causā eius, puta, talis dispō subiecti, ē realis: & huic dispōni reali cōtrariatur alia dispō realis in eodē, puta, esse alicūm lu- mine gloriæ consum- mata, ex qua in obie- cto redundat oppo- sita denominatio, scilicet uisum.

* Super quæst. de anima. articulum tertium.

IN artic. 3. in respō- sione ad secundū, aduerte, quod author non dicit fidem in- formem esse in dam- natis, sed dicit com- paratiuam, quod ma- gis potest esse fides in formis in dānatis, quā spes: quod est dicere, q' fides est minus in- cōpossibilis statū damnatorū, quā spes: neutra tamen in eis esse uidetur, iuxta sit perius determinata in q. 5. art. 2.

¶ In articulo quarto nihil occurrit scribē- dum.

* Super

p. di. 26. q. 2. art. 5. q. 7. &

Li. 17. & 19. tom. 7.

li. 33. ca. 24. artic. 2. 3.